

O DZIECIACH MATEMATYCZNIE UZDOLNIONYCH. KSIĄŻKA DLA RODZICÓW I NAUCZYCIELI pod red. E. Gruszyk-Kolczyńskiej. Nowa Era, Warszawa 2012, ss. 323.

Powszechnie wiadomo, że ludzie dzielą się na dwa typy: humanistów i umysły ścisłe. Staropolskie przysłowie mówi: czego Jaś się nie nauczy, tego Jan nie będzie umiał. Ale czy na pewno zależy to tylko od Jasia? A może w dużej mierze od jego rodziców i nauczycieli? Na pewno powinni oni dołożyć wszelkich starań, żeby pomóc przysłówowiemu Jasiowi nauczyć się matematyki.

Książka ta jest niezwykle przydatna w procesie dydaktycznym i poznawczym. Opo- wiada o rozterkach, a także szczególnych zbiegach okoliczności towarzyszących bada- niom nad uzdolnieniami matematycznymi dzieci oraz o wspomaganiu ich edukacji. W całości poświęcona tematyce uzdolnionych dzieci. Autorka dość skrupulatnie opisuje problemy dzieci kierowanych do poradni psychologicznych. Zaczęła się nimi zajmować już w latach osiemdziesiątych. Przeprowadziła szereg badań, obserwacji, skutkiem czego było zdiagnozowanie problemów tych dzieci oraz przedstawienie przykładów działań wpływających na lepsze losy dzieci uczących się matematyki.

Autorka porusza także zagadnienie inteligencji operacyjnej u dzieci. Kierując się usta- leniami Piageta, konstruuje kilka metod diagnostycznych, opracowuje koncepcje i metody wspomagania rozwoju inteligencji operacyjnej u dzieci. Okazało się to bardzo pomocne w badaniach dzieci uzdolnionych matematycznie. Trzy rozdziały tej książki: *Charakte- rystyka wiadomości i umiejętności matematycznych dzieci. Wnioskowanie o ich uzdolnieniach matematycznych. Wyniki badań, interpretacje i wnioski. Diagnoza nauczycielska. Zakończenie, cele i badane zakresy działalności matematycznej dzieci, organizacja i przebieg matematycznej dia- gnozy. Wspomaganie dzieci w kształtowaniu operacyjnych rozumowań preferowanych w edukacji matematycznej* są klarownie i ciekawie opracowane, co ułatwia zastosowanie w praktyce bardzo czytelnych metod niezbędnych w procesie wspomagania dziecka w nauce.

Naszym zdaniem każdy nauczyciel powinien przeczytać tę książkę, aby pomóc dziec- ku w nauce tak istotnego przedmiotu, jakim jest matematyka.

Emilia Augustyn
Magdalena Pupiel

SZKOŁA SPECJALNA

CZASOPISMO AKADEMII PEDAGOGIKI SPECJALNEJ
im. Marii Grzegorzewskiej

SPIS TREŚCI

Redaktorzy tematyczni

Akbot N. Autajeva (KZ) – psychologia
Andrzej Giryński (PL) – pedagogika specjalna
Jan Laszczyk (PL) – pedagogika, metodologia
Bernadeta Szczupak (PL) – pedagogika specjalna

Redaktor prowadzący

Ewa M. Kulesza

Redaktor statystyczny

Mariusz Fila

Redakcja

Julita Kobos (PL) – język polski
Renata Wójtowicz (PL) – język angielski
Vitaly Kantor (RUS) – język rosyjski

Tłumaczenie na język angielski

Renata Wójtowicz

Skład komputerowy

Andrzej Kowalczyk

Wersja papierowa jest wersją pierwotną (referencyjna)

Recenzenci współpracujący ze „Szkołą Specjalną” w roku 2014

Jacek Błeszyński (PL), Stanisława Byra (PL), Beata Cytowska (PL), Iryna Denisova (KZ), Zenon Gajdzica (PL), Tatiana V. Lisovskaya (BL), Iryna Martymenko (U), Zofia Palak (PL), Ewa Pisula (PL), Natalia D. Sokolova (RU), Anna Zamkowska (PL), Marzenna Zaorska (PL), Alicja Zarin (RU), Jolanta Maria Zielińska (PL)

Czasopismo „Szkoła Specjalna” posiada punktację MNiSW (5 punktów) w kategorii B

Rada Naukowa:

Kulash B. Bektaeva (KZ), Chiu-Hsia Huang (RC), Tadeusz Gałkowski (PL), Sally Goddard Blythe (GB), Vitaly Kantor (RUS), Aniela Korzon (PL), Czesław Kosakowski (PL), Irena Obuchowska (PL), Kutzan K. Omirbekova (KZ), Natalia D. Sokolova (RUS), Adam Szcówka (PL)

Komitet Redakcyjny:

Ewa Maria Kulesza (redaktor naczelna), Kamil Kuracki (sekretarz), Alicja Giermakowska (członek), Agnieszka Dłużniewska (członek), Izabella Kucharczyk (członek), Katarzyna Smolińska (członek)

Wydawnictwo Akademii Pedagogiki Specjalnej
im. Marii Grzegorzewskiej

Adres Redakcji: Wydawnictwo APS, 02-353 Warszawa
ul. Szcześliwicka 40, tel. 22-589-36-45
centrala 22-589-36-00 wew. 1212, fax 22-658-11-18
e-mail: szkolaspjecjalna@aps.edu.pl
www.szkolaspjecjalna.aps.edu.pl

nakład 800 egz.

OPRACOWANIA NAUKOWE

- 325 – Jolanta Zielińska
Rodzice dziecka z niepełnosprawnością działający w triadzie: Rodzic – Internet – Społeczeństwo
333 – Ирина А. Денисова
О специальных условиях использования компьютера в работе со „специальными” детьми

Z PRAKTYKI PEDAGOGICZNEJ

- 344 – Karolina Domańska
Pies przewodnik osoby niewidomej
350 – Justyna Siemionow
Niedostosowanie społeczne nieletnich a obniżona sprawność intelektualna – praca z uczniem o szczególnych potrzebach edukacyjnych i rozwojowych
360 – Aleksandra Górecka
Rozważania nad praktykami

PRAWO I PRAKTYKA

- 364 – Małgorzata Szerocyńska
Odpowiedzialność nieletniego z niepełnosprawnością intelektualną lub psychiczną

Z KRAJU I ZE ŚWIATA

- 375 – Izabela Pietrowska
Sprawozdanie z międzynarodowej konferencji *Dyskalkulia – diagnoza, terapia i wsparcie edukacyjne*. Gdańsk, 28–29 marca 2014

ZASŁUŻENI DLA PEDAGOGIKI SPECJALNEJ

- 379 – Anna Hryniewicka
Wkład Marii Grzegorzewskiej w rozwój pedagogiki specjalnej „O tym, na czym polega geniusz dobroci”. Część V

RECENZJE

- 390 – Osnat Teitelbaum, Philip Teitelbaum: Czy moje dziecko ma autyzm? Jak rozpoznać najwcześniejsze oznaki autyzmu. Wydawnictwo Harmonia Universalis, Gdańsk 2012, ss. 171 (*Weronika Pańkowiak*)
394 – Sławomir Przybyliński: Więźniowie niebezpieczni. Ukryty świat penitencjarny. Oficyna Wydawnicza Impuls, Kraków 2012, ss. 362 (*Dagmara Maria Boruc*)

NASZYM CZYTELNIKOM POLECAMY

- O dzieciach matematycznie uzdolnionych. Książka dla rodziców i nauczycieli pod red. E. Gruszczyk-Kolczyńskiej. Nowa Era, Warszawa 2012, ss. 323 (*Emilia Augustyn, Magdalena Pupiela*)
Olgierd Kosiba, Piotr Grenda: Leksykon języka migowego. Wydawnictwo Silentium, Bogatynia 2011, ss. 360 (*Anna Wojtas*)
396 – SPIS ROCZNIKA 2014

SCIENTIFIC STUDIES

- 325 – *Jolanta Zielińska*
Parents of children with disabilities in the triad: Parent - Internet - Society
- 333 – *Iryna A. Denisova*
Special conditions of computer use in work with children with special needs

FROM TEACHING PRACTICE

- 344 – *Karolina Domańska*
Guide dog for a blind person
- 350 – *Justyna Stenionow*
Juvenile social maladjustment versus lowered intellectual functioning – Working with students with special educational and developmental needs
- 360 – *Aleksandra Górecka*
Discussion of internships

LAW AND PRACTICE

- 364 – *Małgorzata Szeroczyńska*
Responsibility of juveniles with intellectual disabilities or mental disorders

HOME AND WORLD NEWS

- 375 – *Izabela Pietrowska*
Report on the International Conference *Dyscalculia – Assessment, treatment and educational support*. Gdańsk, March 28–29, 2014

DISTINGUISHED IN SPECIAL EDUCATION

- 379 – *Anna Hryniewicka*
Maria Grzegorzewska's contribution to the development of special education *What the genius of kindness is about*. Part 5

REVIEWS

- 390 – *Osnat Teitelbaum, Philip Teitelbaum*: Czy moje dziecko ma autyzm? Jak rozpoznać najwcześniejsze oznaki autyzmu [Original title: *Does your baby have autism? Detecting the earliest signs of autism*]. Wydawnictwo Harmonia Universalis, Gdańsk 2012, pp. 171 (*Weronika Pańkowi*)
- 394 – *Sławomir Przybyliński*: Więźniowie niebezpieczni. Ukryty świat penitencjarny [Dangerous prisoners. Hidden penitentiary world]. Oficyna Wydawnicza Impuls, Kraków 2012, pp. 362 (*Dagmara Maria Boruc*)

WE RECOMMEND TO OUR READERS

- O dzieciach matematycznie uzdolnionych. Książka dla rodziców i nauczycieli [Mathematically gifted children. A book for parents and teachers] edited by E. Gruszczyk-Kolczyńska. Nowa Era, Warszawa 2012, pp. 323 (*Emilia Augustym, Magdalena Pupiela*)
- Olgiard Kosiba, Piotr Grenda: Leksykon języka migowego [Sign language lexicon]. Wydawnictwo Silentium, Bogatynia 2011, pp. 360 (*Anna Wojtas*)

- 396 – ARTICLES PUBLISHED IN 2014

JOLANTA ZIELIŃSKA
UP, Kraków

RODZICE DZIECKA Z NIEPEŁNOSPRAWNOŚCIĄ DZIAŁAJĄCY W TRIADZIE: RODZIC – INTERNET – SPOŁECZEŃSTWO

Mnogosć problemów związanych z działaniem triady: Rodzice dziecka z niepełnosprawnością – Internet – Społeczeństwo wskazuje na potrzebę podjęcia dyskusji, również naukowej, w tym zakresie. Prezentowany artykuł stanowi taką próbę w dość ograniczonym zakresie, bowiem dotyczy ogólnej charakterystyki Internetu jako przestrzeni wsparcia oraz rodziców dzieci z niepełnosprawnością poszukujących tam pomocy. W pracy przedstawiono ogólne rozważania, poparte opiniami, na temat Internetu jako przestrzeni komunikacji społecznej, zwłaszcza w jego wymiarze pomocowym w odniesieniu do rodziców dzieci z niepełnosprawnością. Na podstawie doniesienia z badań przeprowadzonych przez Internet na statystycznie istotnej grupie rodziców określony został i zaprezentowany model rodzica korzystającego z Internetu jako przestrzeni wsparcia w formie słownej oraz opisowo-objaśniającej.

Słowa kluczowe: rodzic dziecka z niepełnosprawnością, Internet, społeczeństwo, wsparcie, triada, model

Pojęcie triady funkcjonuje w naukach filozoficznych, chemicznych, muzycznych. W rozumieniu użytym w rozważaniach dotyczących Internetu jako formy społecznego wsparcia rodziców dziecka z niepełnosprawnością oznacza, zgodnie z definicją słownikową, grupę trzech elementów. W przypadku triady Rodzic – Internet – Społeczeństwo przydatne wydaje się określenie muzyczne: trzy główne akordy w każdej tonacji.

Internet stanowi w swojej istocie informację i na niej opiera swoje działanie. Niemniej z biegiem czasu i wraz ze swoim rozwojem stał się przestrzenią, czego dowodem jest stosowany na określenie wirtualnego świata termin „cyberprzestrzeń”. Internet jest odbierany przez użytkowników jako miejsce, w którym poszczególne osoby spotykają się ze sobą, rozmawiają, tworzą wirtualne społeczności. Ważne dla tego typu kontaktów jest to, że stanowi on otwarte na nowe możliwości medium, wychodzące naprzeciw oczekiwaniom użytkowników, zaspokajające ich potrzeby, a co istotne, skutecznie naśladując rzeczywistość. Cechy Internetu i możliwe z jego użyciem formy kontaktów spowodowały, że w sposób samistny stał się on przestrzenią wsparcia dla osób poszukujących pomocy, w tym rodziców dzieci z niepełnosprawnością. To, co uznaje się za wadę internetowych kontaktów, czyli anonimowość, w tym przypadku staje się zaletą. W rozpatrywanej triadzie Rodzice dziecka z niepełnosprawnością – Internet – Społeczeństwo świat techniki, informacji wyszedł naprzeciw potrzebom człowieka. Pokazują to kolejno przytoczone wypowiedzi.

Potrzebę wsparcia rodziców dzieci z niepełnosprawnością i konieczność udziału w nim społeczeństwa odzwierciedlają słowa Papieża Jana Pawła II: „[...] Narodziny chorego dziecka to z pewnością trudne doświadczenie dla rodziny, która doznaje głębokiego wstrząsu. Także z tego powodu ważna jest pomoc okazywana rodzicom, aby umieli otoczyć dziecko szczególną troską, rozwijając głęboki szacunek do jego godności osobistej oraz ze czcią i wielkodusznie służyć jego prawom. [...] Ważne jest, aby problem stał się sprawą nie tylko najbliższej rodziny, ale także innych osób kompetentnych i życzliwych. To oni są «dobrymi samarytaninami» naszych czasów[...]» (http://www.nonpossums.pl/encykliki/Jan_Pawel_II_09.02.2012).

To, że forma internetowych kontaktów jest społecznie potrzebna, wykształciła się i funkcjonuje, wynika z możliwości technicznych czasów, w jakich żyjemy, z rozwoju nauki. W jednym z programów telewizyjnych z 2010 r. prof. Zygmunt Bauman na pytanie: „Czy, a jeśli tak, to czym współczesne czasy wyróżniają się w dziejach ludzkości? (parafrazując) odpowiedział: „Do tej pory nurty rozwoju humanistycznego i inżynierskiego człowieka biegły równoległe i niezależnie. W obecnych czasach po raz pierwszy w dziejach ludzkości przecięły się, a nawet nawiązały wzajemnie. Nie ma rozwoju humanistycznego człowieka bez inżynierii i jej osiągnięć, i odwrotnie. Mamy szczęście być świadkami, uczestnikami i twórcami tego procesu”.

Nie ulega najmniejszej wątpliwości, że samotność rodziców w zmaganiu się z trudną sytuacją posiadania dziecka niepełnosprawnego sprzyja narastaniu ich negatywnych emocji i izolacji społecznej. Można przytaczać w tym zakresie wiele przykładów opisanych w literaturze przedmiotu. Istotę problemu pokazuje zapis w pamiętniku jednej z matek dziecka niepełnosprawnego: „[...] Zetknięcie się z chorobą, której nikt nie potrafi zaradzić, oraz z nieodwołalnością śmierci nauczyło mnie przede wszystkim pokory. A ponadto nauczyło mnie tej prawdy, iż moim obowiązkiem jako człowieka i matki jest robienie wszystkiego, co w ludzkiej mocy. Nikt nie zdejmie ze mnie obowiązku i matki jest robienie wszystkiego, co w ludzkiej mocy. Nikt nie zastąpi mnie przy dziecku chorym. I to nie jest rezygnacja. To jest bardzo głębokie, wewnętrzne przekonanie, że taka jest powinność. O tę wiedzę jestem teraz mądrzejsza [...]» (Chodakowska 1995, s. 111).

W tym kontekście, bez dodatkowego komentarza, można przytoczyć opinie użytkowników pochodzące z postów zamieszczonych na stronach internetowych forum Dar Życia (<http://forum.darzycia.pl> 03.03.2009):

- „Ja chciałam podziękować wszystkim [...] za wspaniałe rozmowy, cudowne rady i pocieszenie w chwilach przygnębienia. Poznałam tu wspaniałych ludzi (kilka osób osobiście), wiele razy płakałam przed komputerem, czytając wzruszające historie z życia innych rodzin, wiele razy złościłam się, czytając bzdurne informacje i tak samo wiele razy śmiałam się, zaglądając do pocieszenia. DAR JEST SUPER”.
- „Dar to piękny zakątek, Skąd moc nadziei bierze początek. Choć raz tu dobrze, raz tu źle, To jesteśmy razem na darze na dobre i złe”.
- „Cieszę się, że mogę być tu ze Wszystkimi wspaniałymi ludźmi, bo chociaż wielu z nas jest anonimowymi rodzicami, to każdy zastępuje na wyróżnienie. Bardzo cenię sobie to forum i ludzi, którzy tu są”.

- „Jeden ma porsche, drugi szmal, trzeci ma wilę – My mamy DAR. Tutaj pogadasz, uornisz izę, tutaj pomagasz, wspomogą Cię”.

W grupie jest dobrze, nie jesteś sam, jesteś w domku, co zwie się DAR”.

W dalszej kolejności zostanie przedstawione ogólne spojrzenie na Internet jako przestrzeń wsparcia oraz doniesienie z badań służących określeniu modelu rodzica dziecka z niepełnosprawnością korzystającego z internetowych form wsparcia.

Pojęcie modelu jest powszechnie stosowane, wręcz nadużywane zarówno w naukach humanistycznych, jak i społecznych. Niejednokrotnie jest to jedynie wzorec lub cząstkowy schemat zjawiska, którego dotyczy. Różnica między teorią a modelem jest zasadnicza, gdyż teoria jest wyjaśnieniem zjawiska, a model jedynie jego lepszą lub gorszą reprezentacją. Modele mogą być graficzne, słowne lub matematyczne. Często są one uproszczone pojęciowo, mało sformalizowane, mają niktę walory prognostyczne, posiadają jedynie wartości opisowo-objaśniające (Zielińska 2005, s. 123). Opracowany na podstawie badań model spełnia kryteria modelu słownego o wartości opisowo-objaśniającej.

Internet jako przestrzeń społecznego wsparcia – rozważania ogólne

Badania dotyczące Internetu jako przestrzeni społecznych kontaktów dotyczyły m.in. formy, rodzaju, intensywności wytworzenia się więzi między użytkownikami. Postawione zostało pytanie: Czy społeczność sieciowe są w stanie wykształcić tak bliskie i silne relacje, aby można było je nazwać wspólnotami? Wyniki badań nie dały jednoznacznej odpowiedzi. Z jednej strony bowiem wykazano zostało, że internetowe znajomości są płytsze i słabiej zaangażowane emocjonalnie niż zawierane w prawdziwym życiu, z drugiej zaś, iż relacje nawiązane w sieci mogą dorównywać realnym, przewyższając je znaczeniem i intensywnością (Krejtz, Krejtz 2006, s. 45).

M. Castells (2007, s. 362), definiując wirtualną wspólnotę jako „samodefiniującą się, elektroniczną sieć interaktywnej komunikacji, zorganizowaną wokół podziałnych zainteresowań lub celów”, stwierdza, że może ona mieć większe znaczenie niż to, które przypisują jej niektórzy badacze. Uważa bowiem, co zostało potwierdzone badaniami, że nawet między użytkownikami sieci połączonymi słabymi więziami może zaistnieć zjawisko wzajemnego wspierania się. Komunikacja online sprzyja bowiem szczerzej i otwartej dyskusji, choć nawiązana w ten sposób relacja bywa efemeryczna. Wspólnota wirtualna rządzi się innymi prawami niż wspólnota fizyczna, podlega innym wzorom komunikacji i interakcji, nie można jednak powiedzieć o niej, że jest czymś niereczywistym. Zaletą uczestnictwa jednostki w internetowych wspólnotach jest rozszerzenie sieci jej społecznych powiązań (tamże). Podobny do zaprezentowanego pogląd prezentują K. Krejtz i I. Krejtz (2006, s. 47), stwierdzając: „Okazuje się [...], że komunikacja z pomocą Internetu daje [...] szansę na nawiązanie prawdziwie silnych więzów z grupą osób, których spotkanie w świecie realnym byłoby utrudnione lub niemożliwe”.

T. Cantelmi i L.G. Grifo (2003, s. 130) relacje nawiązywane w Internecie nazywają „komunikacją chronioną” na podstawie jej specyficznych cech, takich jak: otwarte mówienie o najbardziej osobistych problemach, anonimowość, możli-

wość regulowania częstotliwości i intensywności kontaktów w zależności od aktualnej potrzeby wsparcia odczuwanej przez użytkowników.

Grupy wzajemnego wsparcia działające wirtualnie mają w stosunku do grup tradycyjnych przewagę, polegającą na eliminowaniu elementów mogących mieć potencjalnie negatywny wpływ na chęć udzielenia pomocy drugiej osobie. Należy do nich wiek, wygląd czy płeć, czyli cechy rozmówcy wpływające znacząco na podejmowanie decyzji w świecie realnym. W komunikacji internetowej na pierwszy plan wysuwają się postawy i zainteresowania, oceniane często jako zbierne na podstawie jedynie przynależności do wspólnej sieciowej grupy (Wallace 2005, s. 101). W celu porównania działania internetowych oraz klasycznych grup wzajemnego wsparcia wprowadzone zostało pojęcie „wartości dodana Internetu”. Zdefiniowano je jako: „to wszystko, co odróżnia zjawiska mające miejsce w sieci od analogicznych zjawisk zachodzących w świecie rzeczywistym. Jest wszystkim, co w Internecie można znaleźć, a czego w rzeczywistości nie ma bądź w Internecie wydaje się w subiektywnym stopniu lepsze niż w rzeczywistości” (Grabowska 2006, s. 285). Komponenty wartości dodanej w odniesieniu do Internetu jako przestrzeni społecznej wsparcia to:

- nowa forma, czyli elektroniczna wersja słowa pisanego pozwalająca na przemyślenie i staranne zredagowanie wiadomości, co zmniejsza ryzyko nieporozumień, a osobie udzielającej pomocy pozwala wielokrotnie i dokładnie przeanalizować zapis w celu optymalizacji udzielanego wsparcia;
 - hiperdostępność, internetowa grupa nie jest związana z przestrzenią fizyczną, jest dostępna z dowolnego miejsca, o dowolnym czasie;
 - hiperanonimowość pozwalająca uniknąć skrępowania podczas zwierzania się z najbardziej osobistych problemów, komfort wypowiedziania się, brak bezpośredniej presji (Kennedy 1996, s. 56);
 - hipertwartość, anonimowość sprzyjająca szczerości i otwartości w wyrażeniu niepopularnych opinii, dzieleniu się tajemnicami i problemami;
 - hiperinformacyjność, uzyskiwanie kompendium wiedzy na określony temat w bardzo krótkim czasie (Grabowska 2006, s. 285).
- Podstawowe wady wsparcia udzielanego przez Internet to bazowanie na własnym doświadczeniach osób udzielających pomocy, co może mieć niewiele wspólnego z wiedzą fachową, nieszczerość, oszustwa. Niemniej, jak pisze A. Królikowska (2006, s. 115), „Każdy potrzebuje bliskości drugiego człowieka, dotyku, spojrzenia. Nie potrafiłby normalnie żyć bez poczucia rzeczywistej bliskości”. Internet jako przestrzeń wsparcia daje poczucie bliskości wielu osób, poczucie wsparcia społecznego.

Doniesienie z badań określających model rodzica dziecka z niepełnosprawnością korzystającego z Internetu jako formy wsparcia

Założenia badań

Badania przeprowadzono metodą sondażu diagnostycznego, techniką ankiety poprzez Internet drogami od maila po wejścia na strony i portale internetowe. Wzięto w nich udział 230 osób. Badania były dobrowolne; w celu ich realizacji

należało pobrać kwestionariusz ankiety, korzystając z odnośnika zamieszczonego na forum w formie odsyłacza do stosownej strony internetowej.

Celem badań było uzyskanie modelu rodzica dziecka z niepełnosprawnością korzystającego z Internetu jako formy wsparcia. Model, w swojej istocie stanowiący pewne, prawdopodobne przybliżenie stanu rzeczywistego, został określony na podstawie procentowego udziału osób badanych w kilku charakterystycznych obszarach. Obszar pierwszy dotyczył cech indywidualnych, w tym płci, wieku, miejsca zamieszkania, wykształcenia, aktywności zawodowej, sytuacji materialnej. Drugi obszar obejmował rodzinę, czyli jej strukturę, liczbę dzieci, rodzaj i wiek dziecka niepełnosprawnego. Trzeci badany obszar tworzący model dotyczył użytkowania Internetu, czyli umiejętności obsługi komputera, w tym umiejętności korzystania z Internetu, czasu, częstotliwości i aktywności oraz dróg dowiadzywania się o internetowych formach wsparcia. Obszar czwarty objął internetowe formy wsparcia wykorzystywane przez badanych, ich rodzaje i częstotliwość korzystania.

Prezentacja i analiza wyników

Wśród badanych rodziców, którzy odpowiedzieli na prośbę wypełnienia ankiety, większość stanowiły kobiety (ok. 90%). Były to osoby młode. Największa grupa (ok. 35%) była w wieku 30–35 lat. Kolejne dwie równie liczne grupy (po 20% badanych) tworzyły osoby w wieku 19–25 lat oraz 36–41 lat. Najmniej, bo 5% stanowiły grupy osób poniżej 24 lat oraz powyżej 48 lat. Uzyskane wyniki ki wskazały, że wsparcia poprzez Internet poszukują głównie matki dzieci niepełnosprawnych w typowym dla posiadania dzieci wieku, tj. między 30. a 35. rokiem życia. Nie są to ojcowie, osoby bardzo młode oraz np. dziadkowie; te grupy były najmniej liczne. Przyczyną tego stanu, budzącego niepokój zwłaszcza w kontekście braku udziału ojców, wymagają osobnej analizy.

Inne cechy indywidualne to miejsce zamieszkania, wykształcenie i aktywność zawodowa oraz subiektywna ocena sytuacji materialnej. W badanej grupie ponad połowa osób pochodziła z dużych miast, w tym 35% z miast liczących powyżej 200 tys. mieszkańców, 20% z miast 100–200 tys., w sumie stanowiło to 55% badanej grupy. Najmniej, bo 10% osób mieszkało na wsi lub w małym mieście do 10 tys. mieszkańców. Wykształcenie wyższe miało prawie 80% badanych, zawodowe jedynie 5%. W kategorii aktywność zawodowa wyniki badań rozłożyły się prawie po połowie: 45% badanych pracowało na pełnym etacie, 40% nie pracowało. Sytuacja materialna badanych w największej grupie (45%) określana była jako dobra, skrajne opinie, czyli bardzo dobra i zła, były w mniejszości (po ok. 5% badanych).

Reasumując czynniki indywidualne określające modelowego rodzica korzystającego z internetowych form wsparcia: młoda kobieta, w wieku około trzydziestu paru lat, bardzo dobrze wykształcona, mieszkająca w dużym mieście, o dobrym statusie materialnym, pracująca zawodowo lub nie.

W odniesieniu do obszaru drugiego, czyli charakterystyki rodziny, badania wykazały, że większość badanych osób, bo ok. 80%, tworzy pełne, sformalizowane pod względem prawnym związki. Najliczniejszą grupę, bo ok. 40%, stanowią rodziny z jednym dzieckiem. Na podkreślenie zasługuje fakt, że jedynie 5% badanych samotnie wychowuje dzieci i ma ich czworo lub więcej. Wymaga

stosownej analizy to, dlaczego rodzice z rodzin wielodzietnych lub samotnie wychowujący dzieci nie korzystają z internetowych form wsparcia. Najliczniejszą grupą badanych (ok. 40%) były rodziny, w których niepełnosprawne dziecko miało 1–3 lat. Najmniej liczne grupy (po ok. 5%) stanowili rodzice niemowląt i dzieci starszych, w wieku 13–18 lat, co też wymaga stosownego komentarza. Niemal 4/3 badanych było rodzicami dziecka z zespołem Downa (ok. 75%). W dalszej kolejności była padaczka, autyzm, mózgowie porażenie dziecięce lub brak diagnozy problemów rozwojowych. Fakt, że znacząca grupa osób poszukujących pomocy w Internecie to rodzice dziecka z zespołem Downa, dla osób zajmujących się tą problematyką jest w pełni zrozumiały i ma swoje odzwierciedlenie w literaturze (Zakrzewska-Manterys 2010).

Reasumując czynniki rodzinne określające modelowego rodzica korzystającego z internetowych form wsparcia: pełna rodzina mająca z reguły jedno dziecko w wieku 1–3 lat z zespołem Downa.

Kolejny badany obszar dotyczył użytkowania Internetu, w tym umiejętności obsługi komputera, korzystania z Internetu, czasu, częstotliwości i aktywności oraz dróg dowiadывania się o internetowych formach wsparcia. Umiejętność obsługi komputera i korzystania z Internetu większość osób (ok. 85%) określiła jako dobrą lub bardzo dobrą. Nikt nie wyraził opinii: słaba. Najwięcej osób badanych (ok. 60%) korzystało z internetowych form wsparcia od roku do trzech lat, najmniej (ok. 5%) dłużej niż 3 lata. Około 60% badanych poszukiwało wsparcia przez Internet samodzielnie, celowo lub przez przypadek (większość wyborów: celowo). Około 10% stanowili założyciele stron, forów internetowych. Około 95% badanych korzystało z Internetu codziennie lub prawie codziennie jako medium informacyjnego i komunikacyjnego, 75% również często w celu poszukiwania wsparcia tą drogą. Jako dość lub bardzo aktywnych uczestników określiło się ponad 50% badanych, 15% czyta, ale się nie wypowiada.

Najpopularniejszą formą wsparcia wśród badanych były fora dyskusyjne, osiągały one 100% wyborów. Drugą najczęściej wykorzystywaną wirtualną formą wsparcia były strony i portale internetowe, z takiej formy korzystało prawie 75% badanych rodziców. Około 40% spośród badanych osób czytało blogi, a 25% prowadziło własny blog. Mniej popularnymi internetowymi formami wsparcia były listy i grupy dyskusyjne, z których korzystało jedynie 15% badanych, oraz usługi specjalistów on-line – 10% wskazań. Żadna z osób badanych nie korzystała z chatów i IRC-a.

Reasumując czynniki użytkowo-internetowe określające modelowego rodzica korzystającego z internetowych form wsparcia: dobrze obsługujący komputer, umiejący korzystać z Internetu, wykorzystujący go prawie codziennie w sposób aktywny, poszukujący samodzielnie wsparcia i informacji głównie na forach internetowych, stronach i portalach, działający do roku do trzech lat, potem aktywność spada.

Wnioski z badań

Przeprowadzone na statystycznie istotnej grupie badania pozwoliły na wypracowanie wniosków umożliwiających, oczywiście w pewnym przybliżeniu, określenie modelowego rodzica korzystającego z internetowych form wsparcia.

Modelowy rodzic dziecka z niepełnosprawnością korzystający z internetowych form wsparcia to:

- młoda kobieta w wieku około trzydziestu paru lat, bardzo dobrze wykształcona, mieszkająca w dużym mieście, o dobrym statusie materialnym, pracująca zawodowo lub nie;
- mająca pełną rodzinę, najczęściej jedno dziecko w wieku 1–3 lat z zespołem Downa;
- dobrze obsługująca komputer, umiejąca korzystać z Internetu, wykorzystująca go prawie codziennie w sposób aktywny;
- poszukująca samodzielnie wsparcia i informacji głównie na forach internetowych, stronach i portalach, działająca aktywnie do roku do trzech lat, potem jej aktywność spada.

Podsumowanie

Podsumowując dotychczasowe rozważania można nawiązać do opinii, iż „Szukając [...] pomocy w cyberprzestrzeni, nie można liczyć na to, że pozwoli ona rozwiązać wszystkie problemy i zaspołoić potrzebę obcowania z innymi ludźmi. Trzeba być świadomym tego, że internetowe formy wsparcia mogą być jedynie uzupełnieniem kontaktów w rzeczywistym świecie, nie stanowią jednak ich substytutu” (Królikowska 2006, s. 115).

Mnogosc problemów związanych z działaniem triady: Rodzice dziecka z niepełnosprawnością – Internet – Społeczeństwo wskazuje na potrzebę podjęcia dyskusji, również naukowej, w tym zakresie. Prezentowany artykuł stanowi taką próbę w dość ograniczonym zakresie, bo dotyczącym ogólnej charakterystyki Internetu jako przestrzeni wsparcia oraz rodziców dzieci z niepełnosprawnością poszukujących tam pomocy. Model rodzica korzystającego z Internetu jako formy wsparcia został zaprezentowany na podstawie badań przeprowadzonych przez Internet na statystycznie istotnej grupie rodziców. Formy wsparcia z konkretnymi rozwiązaniami praktycznymi i przykładami, takie jak: grupy dyskusyjne, fora, blogi, strony WWW, usługi specjalistów on-line, grupy samopomocy, zostały opisane w osobnej publikacji (Zielińska 2011).

Bibliografia

- Cantelmi, T., Grifo, L.G. (2003). Grupy samopomocy on-line. W: T. Cantelmi, L.G. Grifo (red.), *Wirtualny umysł. Fascynująca pajęczyna Internetu*. (s. 128–138). Kraków: Wydawnictwo OO. Franciszkanów „Bratni Zew”.
- Castells, M. (2007). *Społeczeństwo sieci*. Warszawa: Wydawnictwo Naukowe PWN.
- Chodakowska, A. (1995). *Mieć dziecko z porażeniem mózgowym. Pamiętnik matki*. Lublin: Wydawnictwo Fundacji „Masz szansę”.
- Grabowska, M. (2006). *Wartość dodana Internetu na przykładzie internetowych grup wsparcia*. W: J. Kurczewski (red.), *Wielka sieć. Eseje z socjologii Internetu*. (s. 280–290). Warszawa: Wydawnictwo Trio.
- Kennedy, A.J. (1996). *Internet dla opornych*. Warszawa: Oficyna Wydawnicza.
- Krejtz, K., Krejtz, I. (2006). Ja w sieci – sieć we mnie. Zależności pomiędzy doświadczeniami relacji w Internecie a reprezentacją obrazu siebie. W: D. Batorski, M. Marody,

- A. Nowak (red.), *Spoleczna przestrzeń Internetu*. (s. 40–50). Warszawa: Wydawnictwo SWPS „Academica”.
- Królikowska, A. (2006). Pomocna dłoń w cyberprzestrzeni. Poszukiwanie pomocy i formy jej udzielania. W: D. Batorski, M. Marody, A. Nowak (red.), *Spoleczna przestrzeń Internetu*. (s. 110–120). Warszawa: Wydawnictwo SWPS „Academica”.
- Wallace, P. (2005). *Psychologia Internetu*. Poznań: Dom Wydawniczy REBIS.
- Zakrzewska-Manterys, E. (2010). *Upośledzeni imysłowo. Poza granicami człowieczeństwa*. Warszawa: Wydawnictwa UW.
- Zielińska, J. (2005). *Edukacja dzieci z uszkodzeniem słuchu w społeczeństwie informacyjnym*. Toruń: Wydawnictwo Adam Marszałek.
- Zielińska, J. (2011). Internet jako medium wspierające rodzinę dziecka niepełnosprawne-go. W: E. Musiał, I. Pulak (red.), *Człowiek – Media – Edukacja*. (s. 411–421). Kraków: Wydawnictwo Naukowe UP.

PARENTS OF CHILDREN WITH DISABILITIES IN THE TRIAD: PARENT – INTERNET – SOCIETY

Summary

The multitude of issues connected with the triad consisting of parents of children with disabilities, the Internet and society shows the need for a discussion – also an academic discussion – on this topic. This article is such an attempt to a limited extent as it provides a general description of the Internet as support space and of parents of children with disabilities who seek help on the Internet. It presents general deliberations – backed up with opinions – on the Internet as social communication space, especially in terms of support it provides for parents of children with disabilities. Based on a report on research conducted on a statistically significant sample of parents via the Internet, the author defines and presents the model of a parent who uses the Internet as support space.

Key words: parents of children with disabilities, Internet, society, support, triad, model

ИРИНА А. ДЕНИСОВА

Ст. преподаватель кафедры специальной педагогики Казахского Национального педагогического университета г. Алматы, Республика Казахстан

О СПЕЦИАЛЬНЫХ УСЛОВИЯХ ИСПОЛЬЗОВАНИЯ КОМПЬЮТЕРА В РАБОТЕ СО «СПЕЦИАЛЬНЫМИ» ДЕТЬМИ

Эта Статья посвящена вопросам использования информационно-коммуникационных технологий в коррекционном обучении детей с особыми образовательными потребностями. Цель исследования: определение специфических особенностей использования информационных технологий и мультимедиа-средств в работе логопеда по предупреждению и преодолению дисграфии и дизорфографии. Согласно исследованиям Ж. Пиаже (1983), только в случае, если действия по обучению новому действию или новому знанию организованы поэтапно (шаг за шагом), с учетом уровня строения коры головного мозга, педагог может надеяться на развивающий эффект от учебного процесса.

То есть любое учебное умение (а, значит, и орфографическое письмо) должно обрабатываться по схеме: от реальных манипулятивных действий на уровне наглядно-практического или наглядно-образного интеллекта к работе на уровне абстрактно-языковых действий. Причем, работа на всех уровнях должна проводиться с использованием одних и тех же предметов или их изображений. Обучение грамотному письму может быть организовано с использованием информационно-коммуникационных технологий. Но такое обучение в отношении детей с нарушениями речи имеет специфические особенности, главная из которых: необходимо использовать компьютер в комплексе с традиционным дидактическим материалом.

Ключевые слова: информационно-коммуникационные технологии, дети с нарушениями письма, специфика использования компьютера

ДОбучение грамоте, а затем и языку, для большинства детей с речевым недоразвитием является очень тяжелым трудом и, подчас, источником негативных переживаний и даже унижений. Л.Н. Ефименкова отмечает: «Речевые нарушения, встречающиеся у учащихся начальных классов, являются серьезным препятствием в овладении ими письмом и чтением на начальных этапах обучения, а на более поздних этапах – в усвоении ими грамматики родного языка и программ всех гуманитарных предметов. Передки случаи, когда по причине речевых нарушений ребенок практически не усваивает программу начальной школы, а в наиболее тяжелых случаях даже встает вопрос о невозможности его обучения в массовой школе. При правильной организации и проведении коррекционной работы учитель-логопед может таким детям справиться с имеющимися у них нарушениями речи и наравне с другими учениками овладеть школьными знаниями» (Л.С. Выготский, 1935) Одним из условий такой организации логопедических занятий можно назвать применение нетрадиционных средств и способов взаимодействия с учеником, испыты-